

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на „Зелени Закони“ за структуриране и управление на Фонда за справедлив енергиен преход

По **предварителна информация** Фондът за справедлив енергиен преход (ФСЕП) ще бъде част от предлагания от правителството Национален фонд за декарбонизация (НФД). За целта се предлага средствата от ЕС, предназначени за ФСЕП да бъдат включени в Оперативната програма за регионално развитие, а оттам – прехвърлени в НФД. Като част от НФД, средствата за справедливия преход ще се използват за отпускане на кредитни линии към определени банки, които ще използват тези и други средства (вкл. частни) като финансови инструменти за финансиране на конкретни проекти.

В допълнение, правителството е възложило на Световната банка да анализира възможностите за финансиране със средствата на ФСЕП на проекти в осем други области, извън утвърдените три въглеродноинтензивни региона – Стара Загора, Кюстендил и Перник.

Смятаме тази схема за силно усложнена и даваща възможност за използване на средствата от ФСЕП за дейности, несъвместими с целите на Механизма за справедлив преход и на „Зеления пакт“ като цяло. Важно е парите да се отпускат спрямо нуждите на районите от преориентация, а към момента управлението на фонда не предвижда никакво участие от тях при определяне на начините и приоритетите за финансиране. Опасяваме се, че външните изпълнители за такава дейност ще са заинтересовани единствено в следване на указанията на възложителя - правителството, но не и изпълнение на мисията на Фонда за енергиен преход и Зелената сделка.

Също така смятаме, че по този начин ще се увеличават прекомерно разходите за управление на средствата по фонда, както и ненужно ще се усложнят процедурите по тяхното отпускане, тъй като механизмът предвижда разходване на пари за управлението на самия Фонд, както и после за такси за банките. Съмняваме се в капацитета на българската банкова система да оценява проекти, свързани с декарбонизацията и се опасяваме, че за целта банките те ще наемат консултанти със съмнителни знания и мотиви, работили и работещи за развитието на класическата замърсяваща енергетика.

Всички тези рискове ще се отразят изключително негативно на крайната цел – **справедлив енергиен преход на най-засегнатите региони**.

Проектът "Граждани и експерти за прилагане на зелените закони", се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение за изследователски практики и при никакви обстоятелства не може да се приема, че той отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България. www.activecitizensfund.bg

В тази връзка предлагаме

1. За представителството на „въглищните“ региони:

Законът за публичните предприятия (ЗПП), каквото предприятие ще бъде НФД, позволява включването на „независими членове“:

- Съвета на директорите (не се предвижда за НФД);
- Надзорния съвет;
- Комитета по риска, който може да се създаде от Надзорния или Управителния съвет по реда на чл. 21, ал. 4;
- Други комитети, създадени от посочените органи по реда на чл. 21, ал. 4

Законът определя също, че независимите членове на НС „трябва да са не по-малко от една трета, но не повече от една втора от състава“ (чл. 22, ал. 1) и, че председателят на НС „трябва да е независим член“ (чл. 22, ал. 2). ЗПП също определя на какви качества трябва да отговарят независимите членове, както и кой не може да се счита за независим. Това, което законът не определя – ерго и не забранява, е от какви „заинтересовани страни“ може или не може да идват независимите членове. В този смисъл, смятаме че е необходимо въглищните региони да се кооперират и да предложат мотивирано **двама техни представители**, отговарящи на изискванията на ЗПП да бъдат включени в НС на НФД. Това е свързано и с предложение за общия състав на НС на фонда, който според нас не трябва да бъде по-малко от 11 човека.

Защо двама представители? Отговорът е прост – за да се контролират взаимно и да не се получи обичайното недоверие от страна на представляваните, когато има само един представител. Разбира се, в този случай (а и в по-лошия вариант, ако правителството приеме само 1 председател на всички въглищни региони), самите региони трябва да обявят **съвместен конкурс** за предварителен избор на тези региони по правилата на ЗПП, така че да имат доверие в своите избраници.

По същия начин въглищните региони следва да настояват НФД да създаде задължително свой Комитет по риска, в който също да имат свое представителство.

2. За председателството на НФД

За председател на НС на НФД да бъде избран независим от правителството експерт, който е ярко изразен поддръжник на „Зелената сделка“ и на справедливия енергиен преход.

3. За изразходването на средствата за справедлив енергиен преход.

Изразходването на средствата от ФСЕП да не се възлага на банки, а да се осъществява пряко от НФД, като за целта се създаде специализирана структура от оценители, които да предлагат на УС на НФД кои проекти да бъдат одобрявани, кои – връщани за доработване и кои – отхвърляни.

От своя страна НФД може да предоставя гаранции на банки, ако те решат да финансират или съфинансират с други средства (свои, привлечени) проекти, свързани със справедливия енергиен преход.

Целта е да се минимизират рисковете от неправилно използване, разхищаване или корупция на целевите средства, както и да се чува постоянно гласът на жителите от въглеродно интензивните региони.

Горните предложения важат в случай, че се използва описаната схема с включване на ФСЕП в НФД.

Нашето разбиране е, че ФСЕП трябва да бъде **самостоятелен фонд** с консервативно управление, за да може да гарантира законосъобразното, целенасочено и ефективно използване на средствата, предоставяни от ЕС за СЕП, в съответствие със „Зелената сделка“ и Механизма за справедлив преход.